

K O J E T Í N S K Ý

kulturní kalendář

KAM DNES

1. středa 10.00 hod. — klubovna Kulturního domu
DĚTSKÁ BESÍDKA pro děti 1.—5. postupné-
ho roč. spojená s kvizovou soutěží o ceny.
4. sobota 20.00 hod. — budova TJ Slavoje
ŠIBŘINKY, které pořádá oddíl vodáků Sla-
voje Kojetín na kterých hraje orchestr
AKORD z Vyškova
7. úterý 19.45 hod. — klubovna Kulturního domu
~~PŘEDNÁŠKA v rámci cyklu „Procházka his-
torií“ na téma „Dejiny Prerovska“~~
11. sobota 20.00 hod. — budova TJ Slavoje
HANÁCKÉ BÁL, který pořádá národopisný
soubor OB Hanácká beseda a na kterém hra-
je dechový orchestr OB Němčice
12. neděle 9.00 hod. — klubovna Kulturního domu
BESEDA Svazu zahrádkářů
15. středa 14.00 hod. — klubovna Kulturního domu
BESEDA pro žáky 6.—9. postupného ročníku
na téma „Co víte o historii Kojetína“
21. úterý 19.45 hod. — klubovna Kulturního domu
PŘEDNÁŠKA v rámci cyklu „Lékařská věda
a dnešek“ na téma „Jak zdravě pracovat a
žít“

25. sobota 20.00 hod. — budova TJ Slavoje Kojetín
SPORTOVNÍ KARNEVAL, který pořádá od-
díl kopané Slavoje Kojetín a na kterém hra-
je taneční orchestr ZK Dopravy a spojů
z Přerova
26. neděle 14.00 hod. — budova TJ Slavoje
DĚTSKÝ KARNEVAL, který pořádá Sdružení
rodičů a přátel školy při ZDŠ ul. Sv. Čecha,
spojený s kvizovou soutěží a soutěží o nej-
lepší masky.

KULTURNÍ PROGRAM KLUBU DŮCHODCŮ

- středa 1. BESEDA o událostech na Boce Kotorské —
promovahý historik Gustav Vožda
- středa 8. BESEDA na téma „Humor Jaroslava Haška“
— M. Oulehlová a B. Novotná
- středa 15. PŘEDNÁŠKA na téma „Strach před nemoce-
mi“ — MUDr. Jiří Šinkora
- středa 22. BESEDA o únorových událostech roku 1948
— Karel Sýkora

KINO „HANÁ“

1. a 2.
středa
čtvrtek

BEATA

Polský film o generaci současné mládeže. Útěk šestnáctileté dívky z domova a její hledání jsou záminkou pro analýzu jednak příčin tohoto zoufalého gesta, jednak vlivu na osudy jiných lidí, kteří si teprve nyní uvědomují svůj postoj a jednání. Pátrání milice je zprvu bezvýsledné; jen jejího spolužáka — tak trochu do ní tajně zamilovaného — vede instinkt v hledání na vlastní pěst.

Mládeži přístupno

3.—5.
pátek
sobota
neděle

100.000 DOLARŮ NA SLUNCI

Francouzsko-italský širokoúhlý film vypráví dobrodružný příběh plný událostí a zvratů. Je dramatický a přitom zábavný, je přitažlivý napětím a přitom odpudivý propastí, kam až lidská chamtivost stahuje bezcharakterní muže a odpouští jim ve jménu jakéhosi kamarádství. Sympatický Jean-Paul Belmondo připojil tu k seriálu svých gauzerských figur další, stejně dobrou jako předcházející. Jean-Paula Belmonda jsme nedávno viděli v titulní roli filmu Muž z Ria. Vstupné 5, 6, 7 Kčs

Mládeži do 15 let nepřístupno

8. a 9.
středa
čtvrtek

SYN KAPITÁNA BLOODA

Barevný širokoúhlý dobrodružný film, který byl vytvořen francouzsko-italsko-španělskou koprodukcí, čerpá z okruhu oblíbených pirátských románů. Jeho hrdinou je mladý syn anglického lékaře a později slavného piráta a bukanýra kapitána Petra Blooda, který byl obžalován z velezrady a neprávem odsouzen. Je to film, který našel mnoho obdivovatelů mezi diváky milujícími barvitou dobrodružnou podívanou.

Vstupné 6, 7, 8 Kčs

Mládeži přístupno

10.—12.
pátek
sobota
neděle

KLUB MLADÝCH

Anglický barevný širokoúhlý film je jazzová revue, která těží z nesmírné popularity mladého jazzového zpěváka Cliffa Richarda a big-beatové skupiny The Shadows. Svou barvitostí i svým hudebním, zpěváckým a tanečním provedením uspokojí jistě milovníky tohoto žánru.

Vstupné 6, 7, 8 Kčs

Mládeži přístupno

15. a 16.
středa
čtvrtek

BETONOVÁ DŽUNGLE

Anglický kriminální film vypráví tvrdý příběh muže londýnského podsvětí Johnnyho Banniona, který porušil nepsané zákony podsvětí, a proto se musí více bát svých druhů v osudu než mužů zákona.

Mládeži do 15 let nepřístupno

17.—19.
pátek
sobota
neděle

DÁMA NA KOLEJÍCH

Nový barevný širokoúhlý film autorů Starců na chmelu — Vratislava Blažka a Ladislava Rychmana — s Jiřinou Bohdalovou v roli

tramvajačky Marie, která reaguje svérázně — aspoň v představách — na zjištění o manželově nevěře.

Mládeži do 15 let nepřístupno

22. a 23.
středa
čtvrtek

VOJANDY

Italský film na rozšířeném plátně je přepsán stejnojmenné knihy Ugo Pirra, která jenom v Itálii vyšla ve třech vydáních a byla přeložena do řady jazyků. Vypráví o cestě mladých řeckých prostitutek do německého vojenského nevěstince.

Mládeži do 15 let nepřístupno

24.—26.
pátek
sobota
neděle

OSTŘE SLEDOVANÉ VLAKY

Český film Jiřího Menzela je adaptací stejnojmenné novely spisovatele Bohumila Hrabala. Film vypráví příběh železničářského eléva Miloše Hrmy, který na malé železniční stanici dospívá na prah mužství, aby bezprostředně po jeho překročení zahynul při sabotážní akci proti okupantům. Je to příběh v podstatě tragický, jehož zpracování však nepostrádá úsměvností literární předlohy.

Mládeži do 15 let nepřístupno

Dětská představení

5. neděle **JAK JELI K VODĚ**
Pásmo barevných pohádek
12. neděle **PUSINKA A GENERÁL**
Německý film v české řeči pro děti a mládež
19. neděle **DĚTI KOLEM STRÝČKA — CIRKUS HURVI-NEK — O ČTVEREČCE A TROJÚHELNÍČKOVÍ — VEZLA DÁMA ZAVAZADLA**
26. neděle **POPELKA**
Sovětská pohádka v české řeči

PRŮVODCE MĚSTEM A JEHO OKOLÍM

Z POSLEDNÍCH DĚJIN PANSTVÍ KOJETÍNSKÉHO

Podle různých zápisů a pamětí pro Kojetínský kulturní kalendář napsal Max NAVRÁTIL

Kojetín patřil původně pod úřední knížectví olomoucké. Asi koncem XII. století byl Kojetín se všemi k němu patřícími osadami oddělen od knížectví olomouckého králem Přemyslem Otakarem I. a dán biskupství pražskému, kde zůstal až do r. 1726, kdy byl prodán praž-

ským arcibiskupem Ferdinandem z Khünburku za 200 tisíc zlatých rýnských Marii Alžbětě, vévodkyni ze Šlesvig-Holšteinu.

Tehdy držela vrchnost v městě kovárnu, pivovar, vinopalnu, mlýn se zvláštním vodovodem, koželužnu, cihelnu, hrdelní právo, panskou hospodu a v roce 1720 vystavený velký dvůr, v němž vrchnostenská kancelář umístěna byla, dále menší druhý dvůr při Oboře. Nová paní statku kojetínského Marie Alžběta přikoupila v roce 1732 od bratří Žalkovských ze Žalkovic Viceměřice, Poličky a polovinu městyse Dědic, a to za 92 tisíc zlatých rýnských. Vše připojila ke Kojetínu.

Po ní dědí panství roku 1744 její dcera Marie Terezie, provdaná kněžna z Ottingen-Špilberku. A tak dědí se panství v té rodině až do roku 1814, kdy tehdejší majitelka kněžna Eleonora provdala se za Lothara knížete Metternicha z Winneburku. Po ní dědí její syn Viktorin, který zemřel r. 1830 bezdětný. Proto dědí panství jeho sestra Leontýna kněžna z Metternichů, provdaná za hraběte Mořice ze Sandoru a od roku 1861 dcera jejich Pavlína, provdaná za knížete Richarda Metternicha z Winneburgů. Kněžna Pavlína stala se známou tím, že uvedla na scéně v Paříži operu B. Smetany „Prodanou nevěstu“, když tato v Praze při premiéře propadla. Kněžně Pavlině se však opera líbila, a proto se postarala o její předvedení v Paříži, kde její manžel, kníže Richard Metternich, byl rakouským vyslancem. V Paříži dosáhla opera velkého úspěchu a musela být opakována. Teprve potom ji v Praze znovu uvedli.

Kněžna Pavlína proslavila také hanáckého obra Josefa Drásala, známého starší generací pod jménem „holešovský Josef“. Drásal narodil se v Chromci, okres Šternberk. Ve svých osmnácti letech měřil již 2 metry 48 centimetrů a sloužil v panském dvoře v Bludově. Jako dvacetiletý mladík přišel do Holešova, aby pracoval ve dvoře. Tamní hostinský Janoch, podnikavý to člověk, rozhodl

se, že s ním podnikne cestu po světě. Naučil Josefa číst a psát a vydal se s ním po Rakousku, Německu, Anglii, Rusku a Francii. Všude byl středem pozornosti a odnášel si se svým průvodcem mnoho peněz. Když byla v roce 1864 v Paříži světová výstava, přijel Janoch se svým „obrem“ do Paříže a přihlásil se na rakouském vyslance u knížete Metternicha, kde vzbudil zájem jeho choti kněžny Pavliny. Kněžna Pavlína sezvala pak všechny trpaslíky z celé Francie, dala napsat zvláštní hru pro ně a obra Josefa. Hra se pak hrála před rakouským pavilónem. Vystupoval v ní Drásal v nádherném hanáckém kroji. Za přítomnosti panstva, šlechtý a císaře Napoleona III. zahájil Drásal hru tím, že za zvuků hudby přinesl ve velké plechové krabici tu trpasličí drobotinu na scénu a tam ji za velkého jásotu a obdivu diváků vysypal. Po hře dal si císař Napoleon Josefa předvolat a promluvil s ním pomocí tlumočníka několik vět. Drásal dovezl si ze světa mnoho peněz. Brzy však — následkem přílišného požívání lihovin — zemřel. Bylo to v roce 1885, kdy mu bylo 44 let. Jelikož bydlel až do své smrti v Holešově, říkali mu „holešovský Josef“. Vážil 186 kg.

Otec kněžny Pavliny hrabě Mořic ze Sandoru a Slavnice byl známý pod jménem „Dáblský jezdec“, podle odvážné a divoké jízdy na koni.

Když byl z jara ve Vídni rozvodněný Dunaj, vsadil se, že na svém koni přejeđe po plovoucích na něm kráčí na druhý břeh. Sázkou vyhrál. Když jel první vlak z Vídne do Prešpurku (Bratislavy), vsadil se hrabě, že na svém koni dříve tam dojede než vlak. Sázkou zase vyhrál. Za svého pobytu v Kojetíně jel kolem fary a pozval tehdejšího faráře hraběte D'Orsaye, aby se s ním jel projít. Ten netuše nic zlého, přisedl k němu do kočáru. Hrabě Sandor švihl koně a hnál je plným tryskem k řece Moravě, která měla tehdy ještě strmé břehy. Hrabě Orsay hrůzou a strachem volal: „Zastavte, zastavte!“ Sandor ale letěl dále a až na samém břehu koně rázem zastavil.

Kníže Richard Metternich zemřel r. 1895 a kněžna Pavlína v roce 1924 ve Vídni. Koječáci byli na svou vrchnost hrdí říkající poddaným ze Drínova: „Co, ve žebráci, me sme z princovyho panství.“

Po smrti kněžny Pavlínny dědila panství Žofie, kněžna z Ottingen-Spilberku, bydlící ve Vídni. Tato prodala kojetínské panství ve výměře 514 ha, 7 a a 92 m² za 3 milióny 600 tisíc Kč dne 1. dubna 1937 olomouckému arcibiskupovi dr. Leopoldu Prečanovi, který jím rozšířil fond dr. L. Prečana k podporování chudých studentů římsko-katolické theologické fakulty v Olomouci. Touto koupí byl zrušen významný vrchnostenský řád v Kojetíně, neboť správu panství převzalo centrální ředitelství v Kroměříži. Posledním inspektorem panství byl pan Jan Rittich (zemřel r. 1942). Po roce 1948 byl velkostatek znárodněn a rozparcelován, ale za 2 roku znovu obnoven a je z něj nyní Statek mistrovské školy zemědělské. Tím končí dějiny panství kojetínského.

KOJETÍN OD ROKU 1848 DO KONCE PRVNÍ SVĚTOVÉ VÁLKY

Bohuš Štéger

(Pokračování.)

Ačkoliv byl Sokol založen v Kojetíně až v roce 1888 (jak se dočteme), byl jeho zakladatel dr. Miroslav Tyrš u nás již dokonce roku 1865. O tom jistě nevíte, a proto poslyšte, jak to vlastně bylo:

Ve dnech 19. a 20. srpna 1865 se konalo v Kroměříži svěcení praporu mladého spolku zpěváckého (zal. 1862), dodnes po našich vlastech proslaveného „Moravana“. Tehdy se sjely do Kroměříže deputace vlasteneckých

spolků z Čech, Moravy i z Vídně, mezi nimi také pádesátičlenná delegace pražského Sokola, vedená dr. Miroslavem Tyršem. Z hulínského nádraží přišli pěšky — vlak tehdy ještě v Kroměříži neměli — Uvítání bylo slavné, přes nepřítel vysoké hierarchie měl dubský probošt P. Lisek slavnostní kázání. Dne 21. srpna zavítala sokolská výprava do Kojetína, kde je místní občané srdečně vítali a celou výpravu si rozebírali. Dr. Miroslav Tyrš byl hostem notáře Wiškovského.

Rok 1866 je v Ivanově kronice odbyt těmito řádky: Byla válka s Pruskem a byla srážka u Tovačova, právě to bylo v neděli v hrubó (tj. v čas hrubé, velké mše svaté), 15. července, a naši prohráli. A pak byli Prajzi (tj. Prusáci) zde na kvartírách a tak jedli, až jim pukaly žaludky. A pak byla kolera.

Podobně mi vyprávěla i stařenka Gardavská, tehdy už „hrubá děvčica“: Šli jsme z hrubé a od Tovačova bylo slyšet střelbu. Všichni zůstali na městě, snad i ze zvědavosti, co to bude. Za nedlouho vjela olomouckou branou švadrona Prusáků a napřaženými pikami. Proletěli — jako čerti — branou, okolo náměstí a zase odcválali za bránu. Netrvalo to dlouho a už vmaširovali jejich „muzikanti“, bubnovali a pískali jako krysaři a hned chtěli jít do pití. Bajonety sekali homole cukru, namáčeli do okurkové vody a tak to s odpuštěním žrali.

Donesli se „m“ koleru“ a i moc našich lidí se nakazilo. Šlo to (průběh nemoci) tuze rychle. Sedlák nakládal na vůz, najednou zčernal, svalil se a bylo po něm. Tedy — tak rychle to asi nešlo, ale z matriky zemřelých se dovidáme o velkém počtu zemřelých, ať již Prusáků nebo civilního obyvatelstva. Celková bilance — v Kojetíně pohřbeno 30 vojáků, z toho 6 rakouských a 24 Prusů, ti vesměs na cholery zemřeli. A k tomu 108 civilistů cholerou nakažených, tedy celkem 138 obětí cholery. Strašné číslo, i když zdaleka ne tak vysoké jako v roce 1831.

Když příštího roku 1867 pod pláštěm noci byla z Vídně převážena svatováclavská koruna, tam před Prušáky již koncem června roku 1866 narychlo odvezená, demonstrovali všude na Moravě i v Čechách proti císaři, který stále odkládal svou korunovací za českého krále. Z Kojetína — jak praví záznamy — zvučely té noci z 28. na 29. srpna do širokého okolí fanfáry a nad městem praskaly prskavky. Ale venkov v nadšení překonal město: V Měrovicích vypálili z „národního“ děla 101 ránu a v Bezměrově dokonce 300 ran!

4248 Při této příležitosti bych chtěl upozornit na den 17. června 1866, kdy císařovna Marie Terezie s manželem a celým dvorem projížděli po prohlídce ruského vojska u Kroměříže na revizi olomoucké pevnosti naším Kojetínem, kde se zastavili a zhlédli ze zvláštní tribuny, jak lid na rynku „hanácké tance provozoval“. To byla, tuším, první produkce lidové umělecké tvořivosti v Kojetíně.

Roku 1867 byla zrestaurována budova židovské školy i lázně rituální v Kojetíně. Dnes je tam fara církve československé. A v uličce židovské tehdy napočteno v 83 domech 434 obyvatel, ovšem většinou křesťanských.

První kampaň v nově zbudovaném cukrovaru v Kojetíně začala roku 1870. Často diskutujeme, proč asi bylo mezi prvními dělníky tak málo domácích lidí a naopak tolik z Halenkovic? Stačí, připomeneme-li, že halenkovský zemědělský proletariát ovládl již v roce 1837 zřízení blízký cukrovar v Napajedlích a že tedy byli v cukrovarnictví „jako doma“. A myslím, že nebudu — jak se říká — daleko od pravdy, uvedu-li určité souvislosti s přílivem dělnické třídy do Kojetína i konání prvního tábora lidu v našem městě dne 20. srpna téhož roku s programem na tehdejší dobu velmi odvážným.

Kojetínský kulturní kalendář
vydává Osvětová beseda Kojetín.
T 07 70152 MTZ 11 67 828

▷ na viačketu u Jitronie je datum
1868 ~ 1. vláda z Brna do Prahy
míjel Kojetínem 30/8 1865 ~